

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 1

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 1. – 790 с.

ISBN 978-617-8263-39-3

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У першому томі збірника містяться наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їхньому конституційному вимірі, у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-39-3 (т. 1)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

2. Вплив повномасштабної війни на міграцію українців: як масштаби переміщення оцінюють держава Україна та міжнародні організації. https://www.opora.ua.org/report/viyna/24523-vpliv-povnomasshtabnoyi-viini-na-migratsiiu-ukrayintsiv-iak-masshtabi-peremishchennia-otsiniuiut-derzhava-ukrayina-ta-mizhnarodniorganizatsiyi?gclid=CjwKCAwjMiiBhA4EiwAZE6jQ_Nd rk3zD2IbtrHWjLaK03FG2C4Kape9jPSSHEgTigJH1ftLMq1KWRoCZtUQAvD_BwE
3. Що зміниться у міграційній політиці ЄС в 2023 році. <https://www.dw.com/uk/so-zminitsa-u-migracijnij-politici-es-v-2023-roci/a-64220445>

Ключові слова: міграційна політика, політика держави, міграція українців, біженці, воєнний стан.

Key words: migration policy, state policy, migration of Ukrainians, refugees, martial law.

ЛИСЯНСЬКИЙ ПАВЛО ЛЕОНІДОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри політичних теорій*

ЗОВНІШНЬО-ІНСПРОВАНИЙ СЕПАРАТИЗМ В УКРАЇНІ

Ідеї сепаратизму носять радикальний, екстремістський характер, аж до ідеї відокремлення деяких регіонів з метою створення окремих незалежних держав, що може негативно вплинути на мирне існування держав. Сепаратизм становить загрозу міжнародній регіональній, національній стабільності. На даний момент у науці немає точного визначення поняття «сепаратизм». В одному з міжнародних документів – Шанхайської конвенції 2001 р. – дається таке визначення сепаратизму: «діяння, спрямоване на порушення територіальної цілісності держави, у тому числі на відокремлення від неї частини її території, або дезінтеграцію держави, що здійснюється насильницьким шляхом, а також планування та підготовка такого діяння, допомога його вчиненню, підбурювання до нього і переслідувані у кримінальному порядку відповідно до національного законодавства сторін» [1, с. 1]. Існують різні форми вияву сепаратизму. Залежно від сфери прояву він поділяється на економічний сепаратизм, правовий сепаратизм, ідеологічний сепаратизм. Залежно від кількості акторів він поділяється на двосторонній та багатосторонній. Якщо основу класифікації лежить ідеологія, то сепаратизм буває етнічний, релігійний, регіональний.

Проте, крім класифікацій форм сепаратизму, потрібно звернути увагу на джерела розповсюдження сепаратизму, а також кінцеву мету. Залежно від політичної мети сепаратизм ділиться на сепесію, іредентизм та автономію, де сепесія – вихід зі складу держави якоїсь її частини; іредентизм – етнічне об'єднання, у якому порушується питання возз'єднання території, де проживає іредента, у якому їх етнос становить більшість; автономія – здобуття незалежності, здатність територіальної освіти керуватися власними нормами та правилами у певних межах. Критерії розповсюдження сепаратизму можуть бути

зовнішніми або внутрішніми. Історично сепаратизм виник як реакція на складання поліетнічних державних формувань. Тобто етнічні меншини, які компактно проживали у окремому регіоні країни, та складали більшість населення регіону були незадоволені політикою урядового центра відносно регіону де вони мешкали, а тому починалися політичні процеси направлені на розширення повноважень регіону у складі країни – автономізацію, або сецесію – вихід регіону зі складу країни. У багатьох випадках спалаху сепаратизму в тих, чи інших країнах процеси сепаратизму розглядалися, як прагнення меншин звільнитися з-під влади імперського або урядового центру. У період з ХХ по ХХІ століття на планеті виникло більше 53 основних очагів сепаратизму. Сепаратистські рухи розрізняються мотивацією, ступенем радикалізму, методами та способами досягнення цілей. Як, було зазначено вище, загалом основними причинами розвитку сепаратистських процесів, було прагнення меншин протистояти політичному центру, та отримати більше свободи у прийнятті політичних рішень для свого регіону.

Після розпаду СРСР, незалежність отримали 15 країн, які входили до радянського союзу, як республіки. Російська федерація, як незалежна держава почала проводити політику направлену на відновлення «радянської імперії» у новому форматі [2, с. 5–27]. Чинники через які виникають прояви регіонального сепаратизму у різних країнах, мають індивідуальні ознаки та можуть в подальшому набути розвитку через декілька чинників розвитку сепаратизму» [3, с. 108–123].

Аналогічної думки додержуються і такі авторитетні експерти з питань регіонального сепаратизму, як MatthiasBieri, Piotr Oleksy, Marta Studenna-Skrucka, Kamil Cahus. Втім, регіональний сепаратизм в Україні є явищем унікальним, а його природа досліджена вкрай не достатньо. Розвиток регіонального сепаратизму в Україні перш за все пов'язаний з діями інших держав, які направлені на політичний вплив в середині нашої країни, кінцевою метою якого є євро-азійська інтеграція України. Так, в статті ««Донецький плацдарм» Кремля у добу Помаранчевої революції як полігон апробації стратегії антиукраїнського дискурсу», український дослідник О. Хоменко акцентує увагу саме на зовнішньому факторі розвитку сепаратизму в Україні: «Москва остаточно переконалася, що сепаратизм в регіоні може бути інспірований лише зовнішніми чинниками, що спонукало її перейти до більш агресивних стратегій закріплення свого впливу» [4, с. 82]. З початку незалежності України не було зафіксовано діяльності громадських організацій, які б вели діяльність направлену на відокремлення одного чи декількох регіонів від України, але в той же час політичні партії та окремі політичні діячі користувалися ідеологією сепаратизму у своїй діяльності.

Якщо аналізувати політичні процеси, які стали передумовами розповсюдження сепаратистських намірів окремих політичних партій та акторів України, то можна зробити висновок, що процес сепаратизму був експортований до нашої країни. Так, наприклад, перший гучний сепаратистський захід відбувся у 2004 році у місті Северодонецьк Луганської області, а саме, відбувся перший Северодонецький

з'їзд депутатів усіх рівнів, на якому були присутні представники південно-східних регіонів України, і де пролунали окремі заклики від'їхатися від України і створити свою Південно-Східну Українську Автономну Республіку. Перед організацію цього з'їзду передували низка подій у південно-східних регіонах України. Зокрема 26 листопада 2004 р. чергова сесія Луганської обласної ради більшістю голосів ухвалила рішення щодо створення Автономної Південно-Східної Української Республіки. Політична криза 2004 року в решті решт була вирішена та процесів сецесії не відбулось. Починаючи з 2008 року процеси сепаратизму в Україні посилюються через мережу некомерційних організацій Російської Федерації, які фінансуються через державний фонд РФ під назвою «Русский мир». У період з 2008 по 2014 рр. в Україні вже працює 14 «Русских центров» які є партнерськими організаціями фонду «Русский мир». Діяльність 51 некомерційних організацій з РФ в Україні була направлена на просування ідеології «Русского мира» в південно-східних регіонах України. Ці центри були розташовані в центральних та південно-східних регіонах України, вони вели діяльність у вигляді просвітницьких заходів серед громадськості. Така діяльність була направлена на просування ідеології «Русского мира», виховування майбутніх агентів впливу в громадському та політичному житті України, а також формувала ідеологічний фундамент для політичної підтримки проросійських політичних діячів в Україні. Наприклад в жовтні 2010 р. у м. Одеса партією «Родина» у партнерстві з «Русским центром» та Інститутом Країн СНД (громадською організацією з пропискою у РФ) було організовано конференцію «Федералізація України: від розколу до єдності». 8 лютого 2012 року в м. Луганську було проведено круглий стіл «Майбутнє Донбасу», під час якого було створено громадську ініціативну групу «Донбас за Євразійський Союз» – одну з перших організацій громадськості євро регіону «Донбас». У листопаді 2012 року з ініціативи цього громадського руху у м. Донецьк відбулася Міжнародна науково-практична конференція «Донбас у євразійському проекті», організована громадською організацією «Донецька Республіка». Такі заходи проходили систематично починаючи з 2005 року по 2014 рік за фінансовою підтримки державного фонду РФ «Русский мир», що підтверджується у звітах цього фонду. Паралельно з діяльністю російських НКО, реалізовувався проект транскордонного співробітництва під назвою «Євро регіон», який значно підсилював сепаратистські настрої у прикордонних з Росією регіонах України. Мета даного проекту полягала у сприянні міжрегіонального прикордонного співробітництва та територіальній інтеграції за допомогою проектних та інформаційних технологій. Наприклад проект «Євро регіон Донбас» реалізовувався між Луганською, Донецькою областями України та Ростовською, Воронежською областями РФ. Основною метою цього проекту вважалося налагодження культурних та соціально-економічних зв'язків між прикордонними регіонами України та РФ. Але фактично створення євро регіонів мало на миті політичні наміри, аніж економічні або культурні. На практиці ці проекти полягали в «розмитті» кордонів

між регіонами Росії та України, які межують між собою. А їх фактичним результатом стала би подальша політична євразійська інтеграція регіонів України до РФ. У 2014 році український уряд втратив контроль над частинами Луганської та Донецької областей, а також АР Крим. Якщо Крим опинився у ситуації класичної анексії території, то у випадку з частинами Луганської та Донецької областей відбулась сецесія, яка була підтримана чисельними проросійськими мітингами. Цей процес отримав назву «Русская весна». Якщо враховувати той факт, що в Луганській та Донецькій областях проживали представники більш ніж 120 національностей, політичні процеси сецесії пройшли під гаслами політичних акторів РФ та мали гасла щодо входження території Луганської та Донецької областей до складу Росії, можна зробити висновок, що робота російських некомерційних організацій з РФ в Україні, реалізація проектів «Євро регіон», а також діяльність політичних партій, які просували ідеї співробітництва з РФ, мали спільну мету, яка полягала в інтеграції південно-східних регіонів України до РФ. В Україні за весь час незалежності таких випадків етнічного сепаратизму не зафіксовано, але Україна втратила контроль над певною територією, саме через сепаратизм інспірований ззовні, тобто Україна зіштовхнулася з новим видом сепаратизму – зовнішнім. Мета зовнішнього сепаратизму полягає в приховуванні цілей країни-агресора, яка намагається дестабілізувати політичну ситуацію в певній країні або посягає на зміну територіальної цілості певної країни. Досліджуючи, політичні процеси в Україні, пов'язані з регіональним сепаратизмом, можна прийти до висновку, що їх головне джерело, яке призвело до втрати контролю Україною над територіями Луганської та Донецької областей та АР Крим у 2014 році знаходиться поза межами країни. Відповідно до цього можна стверджувати, що сепаратизм в Україні є інспірованим зовнішніми політичними силами, а його джерело слід шукати у центрах прийняття рішень зацікавлених країн.

Список використаних джерел:

1. Шанхайська конвенція від 15 червня 2001 року. С. 1.
2. Калашников М. (2022). *СССР Версия 2.0*. 2022. С. 3–27.
3. Баранов А. В. Сепаратизм в современном мире: политико-территориальный аспект. *Человек. Сообщество. Управление*. 2005. № 3.
4. Хоменко О. І. «Донецький плацдарм» Кремля у добу Помаранчевої революції як полігон апробації стратегії антиукраїнського дискурсу. *Українознавство*. 2018. № 3. С. 82.

Ключові слова: самовизначення, конфлікт, регіональний сепаратизм, «експортований сепаратизм», соціально-політичний конфлікт, сецесія, іредента.

Key words: self-determination, conflict, regional separatism, «exported separatism», socio-political conflict, secession, irredentism.

Сушко Анатолій Іванович, Прохоренко Аліна Марленівна	
Соціокультурні фактори консолідації суспільства	179
Ворчакова Ірина Євгенівна	
Проблеми реалізації гендерної політики під час війни в Україні	181
Коваль Іван Васильович, Кисляк Леся Несторівна	
Російська окупаційна депортація як злочин геноциду українського народу	184
Бринюк Катерина Валеріївна	
Забезпечення гендерної рівності у країнах Східної Азії як подолання етнополітичних стереотипів	187
Возненко Леонід Валерійович	
Європейські засади місцевого самоврядування: досвід для України	189
Косов Олександр Васильович	
Чинники успішного запровадження розумного уряду в Швейцарії	192
Костенко Віана Олександрівна	
Міграційна політика України в період воєнного стану	194
Лисянський Павло Леонідович	
Зовнішньо-інспірований сепаратизм в Україні	197
Онищенко Олександр Олексійович	
Технології політичної пропаганди в сучасних авторитарних та диктаторських режимах	201
Савон Катерина Володимирівна	
Роль культурних проєктів у світовій політиці	204
Таркін Василь Павлович	
Окремі аспекти конспірологічних теорій	206
Чігидін Валерій Вікторович	
Демократичне представництво: синергія інститутів та політичної культури	209
Ястребова Віра Андріївна	
Проєкти «народних республік» як політичний інструмент впливу рф на дестабілізацію політичної ситуації в Україні	211

СЕКЦІЯ 5

СОЦІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Ярова Ліліана Вікторівна, Прохоренко Євгенія Яківна	
Система соціального діалогу як критерій демократії в сучасній державі	215